TARYBOS SPRENDIMAS (BUSP) 2022/2275

2022 m. lapkričio 18 d.

kuriuo remiamas tarptautiniu mastu pripažintos ginklų ir šaudmenų valdymo patvirtinimo sistemos (AAMVS) kūrimas siekiant užkirsti kelią neteisėtam platinimui

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 28 straipsnio 1 dalį ir 31 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai pasiūlymą,

kadangi:

(1) 2018 m. lapkričio 19 d. Taryba priėmė ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) ir jų šaudmenimis strategiją, pavadintą „Saugoti ginklus – ginti piliečius“ (ES ŠLG strategija). ES ŠLG strategijos tikslas – užtikrinti integruotų, kolektyvinių ir koordinuojamų Europos veiksmų kryptingumą siekiant užkirsti kelią teroristams, nusikaltėliams ir kitiems leidimo neturintiems subjektams neteisėtai įsigyti ŠLG ir jų šaudmenų, taip pat pažaboti jų neteisėtą įsigijimą ir skatinti atskaitomybę bei atsakomybę teisėtos prekybos ginklais atžvilgiu;

(2) ES ŠLG strategijoje pažymima, kad prastas atsargų saugumas yra itin svarbus veiksnys, dėl kurio ginklai ir šaudmenys gali būti nukreipti iš teisėtų rinkų į neteisėtas. Sąjunga ir jos valstybės narės yra įsipareigojusios padėti kitoms šalims gerinti valstybės atsargų valdymą ir saugumą stiprinant nacionalines teisės aktų ir administracines sistemas bei institucijas, kurios reguliuoja teisėtą ŠLG tiekimą ir atsargų valdymą;

(3) Jungtinių Tautų Nusiginklavimo reikalų biuras (UNODA) parengė šaulių ginklų ir šaudmenų valdymo standartus ir gerąją praktiką, visų pirma tarptautines technines gaires dėl šaudmenų (IATG) ir modulinį šaulių ginklų kontrolės įgyvendinimo kompendiumą (MOSAIC), kurio ankstesnis pavadinimas – tarptautiniai šaulių ginklų kontrolės standartai (ISACS). ES ŠLG strategijoje nustatytas Sąjungos ryžtas propaguoti ir įgyvendinti standartus ir gerąją praktiką.

(4) 2018 m. birželio 30 d. trečioje Jungtinių Tautų (JT) konferencijoje, skirtoje JT veiksmų programos dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo pažangai peržiūrėti, buvo priimtas baigiamasis dokumentas, kuriame valstybės atnaujino savo įsipareigojimą užkirsti kelią šaulių ir lengvųjų ginklų nukreipimui ir kovoti su juo. Valstybės dar kartą patvirtino, kad reikia padvigubinti nacionalines pastangas siekiant užtikrinti sauga ir saugumu grindžiamą ir veiksmingą Vyriausybių turimų šaulių ir lengvųjų ginklų atsargų valdymą, visų pirma konfliktinėse ir pokonfliktinėse situacijose. Valstybės taip pat pripažino, kad stiprinant JT veiksmų programos dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo įgyvendinimą taikomi atitinkami tarptautiniai standartai;

(5) 2021 m. gruodžio 24 d. JT Generalinė Asamblėja priėmė Rezoliuciją 76/233, kuria įsteigiama neribotos sudėties darbo grupė, kad parengtų politinių įsipareigojimų rinkinį – naują pasaulinę sistemą, skirtą pašalinti esamas valdymo spragas visame šaudmenų gyvavimo cikle. 2022 m. „Aštuntajame kas dveji metai vykstančiame valstybių susitikime JT veiksmų programos įgyvendinimui apsvarstyti“ (BMS8) buvo atkreiptas dėmesys į tą neribotos sudėties darbo grupę.

(6) JT Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. patvirtinama, kad kova su neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais yra būtina siekiant daugelio darnaus vystymosi tikslų, įskaitant tikslus, susijusius su taika, teisingumu ir tvirtomis institucijomis, skurdo mažinimu, ekonomikos augimu, sveikata, lyčių lygybe ir saugiais miestais. Todėl 16.4 darnaus vystymosi tikslu visos valstybės įsipareigojo iš esmės sumažinti neteisėtus finansinius ir ginklų srautus.

(7) 2018 m. gegužės 24 d. pristatytoje Nusiginklavimo darbotvarkėje „Mūsų bendros ateities užtikrinimas“ JT Generalinis sekretorius paragino spręsti perteklinio įprastinės ginkluotės susikaupimo bei neteisėtos prekybos įprastine ginkluote problemą ir paragino remti šalių lygmens požiūrį į šaulių ginklus. Sąjunga nusprendė remti darbotvarkės 22 veiksmą: „Užtikrinti perteklinių ir prastai prižiūrimų atsargų saugumą“;

(8) 2017 m. gruodžio 4 d. JT Generalinė Asamblėja priėmė Rezoliuciją 72/55 dėl problemų, kylančių dėl įprastinių šaudmenų atsargų pertekliaus susikaupimo. Ta rezoliucija remiamos tarptautinio, regioninio ir nacionalinio lygmens iniciatyvos, kuriomis nušviečiamas tvaraus šaudmenų valdymo tobulinimas, be kita ko, įgyvendinant IATG;

(9) Ženevos tarptautinio humanitarinio išminavimo centras (ŽTHIC) prisideda rengiant, peržiūrint ir propaguojant tarptautinius kovos su minomis standartus ir per savo Šaudmenų valdymo patariamąją grupę (AMAT) – rengiant, peržiūrint ir platinant IATG. AMAT buvo sukurta bendra ŽTHIC ir UNODA iniciatyva, reaguojant į skubų poreikį padėti valstybėms užtikrinant saugą bei saugumą ir veiksmingai valdyti šaudmenis pagal IATG;

(10) Sąjunga nagrinėja galimybę sukurti tarptautiniu mastu pripažintą sistemą, pagal kurią būtų galima patvirtinti ginklų ir šaudmenų politiką ir praktiką valstybės ir galutinio naudotojo lygmenimis. Tarybos sprendimu (BUSP) 2020/979 ([1]) AMAT buvo pavesta parengti tarptautiniu mastu pripažintą AAMVS, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtam platinimui ir atsitiktiniams sprogimams.

(11) esama įvairių tarptautinių atsargų valdymo ir saugumo standartų, gairių ir gerosios praktikos pavyzdžių, tačiau šiuo metu nėra tarptautiniu mastu pripažintos metodikos, pagal kurią būtų galima pateikti patikinimus dėl trečiosios šalies ar galutinio naudotojo pajėgumų užkirsti kelią ginklų ir šaudmenų atsargų nukreipimui, kaip jis apibrėžtas Sutarties dėl prekybos ginklais 11 straipsnyje. Tarptautiniu mastu pripažinta atitikties tarptautiniams ginklų valdymo standartams nepriklausomo patvirtinimo metodika sudarys sąlygas įvertinti Sąjungos paramos trečiosioms valstybėms valdant ginklų atsargas poveikį ir taip pat parems rizikos vertinimą ginklų eksporto kontrolės srityje,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

1. Siekiant įgyvendinti ES ŠLG strategiją, šio sprendimo tikslas – remti pastangas užtikrinti saugų ir patikimą ŠLG bei šaudmenų valdymą gerinant suinteresuotųjų subjektų, dirbančių eksporto kontrolės ir tarptautinio bendradarbiavimo bei pagalbos srityse, sprendimų priėmimo procesus.

2. Pagal 1 dalį šio sprendimo tikslai yra šie:

a) sukurti veikiančią AAMVS ir

b) skatinti regionines organizacijas ir jų valstybes nares kurti savo AAMVS.

3. Išsamus projekto aprašymas pateikiamas šio sprendimo priede.

2 straipsnis

1. Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai (toliau – vyriausiasis įgaliotinis) yra atsakingas už šio sprendimo įgyvendinimą.

([1]) 2020 m. liepos 7 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2020/979, kuriuo remiamas tarptautiniu mastu pripažintos ginklų ir šaudmenų valdymo patvirtinimo pagal atviruosius tarptautinius standartus sistemos rengimas (OL L 218, 2020 7 8, p. 1).

2. 1 straipsnyje nurodyto projekto techninį įgyvendinimą vykdo Ženevos tarptautinis humanitarinio išminavimo centras (ŽTHIC) ir jo specializuota agentūra – Šaudmenų valdymo patariamoji grupė (AMAT).

3. ŽTHIC ir AMAT savo užduotis atlieka vyriausiojo įgaliotinio atsakomybe. Tuo tikslu vyriausiasis įgaliotinis ir ŽTHIC sudaro reikiamus susitarimus.

3 straipsnis

1. Sąjungos finansuojamam projektui įgyvendinti skiriama orientacinė finansavimo suma yra 1 792 690,84 EUR.

2. Išlaidos, finansuojamos iš 1 dalyje nustatytos orientacinės sumos, valdomos laikantis Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų procedūrų ir taisyklių.

3. Komisija prižiūri, kad 1 dalyje nurodytos išlaidos būtų tinkamai valdomos. Tuo tikslu ji sudaro būtiną susitarimą su ŽTHIC. Šiame susitarime nustatoma, kad ŽTHIC turi užtikrinti Sąjungos įnašo matomumą, atitinkantį jo dydį.

4. Komisija stengiasi kuo greičiau po šio sprendimo įsigaliojimo sudaryti 3 dalyje nurodytą susitarimą. Ji praneša Tarybai apie visus sunkumus, su kuriais susiduriama to proceso metu, ir susitarimo sudarymo datą.

4 straipsnis

1. Vyriausiasis įgaliotinis Tarybai pateikia šio sprendimo įgyvendinimo ataskaitą, parengtą remiantis reguliariai teikiamomis ŽTHIC aprašomosiomis ataskaitomis. Remdamasi tomis ataskaitomis Taryba atlieka vertinimą.

2. Komisija teikia ataskaitas, susijusias su 1 straipsnyje nurodyto projekto finansiniais aspektais.

5 straipsnis

1. Šis sprendimas įsigalioja jo priėmimo dieną.

2. Šis sprendimas nustoja galioti praėjus 36 mėnesiams nuo 3 straipsnio 3 dalyje nurodyto susitarimo sudarymo dienos. Tačiau jei per tą laikotarpį susitarimas nesudaromas, šis sprendimas netenka galios praėjus šešiems mėnesiams nuo jo įsigaliojimo dienos.

Priimta Briuselyje 2022 m. lapkričio 18 d.

Tarybos vardu
Pirmininkas
M. BEK

PRIEDAS

PROJEKTO DOKUMENTAS

DĖL TARPTAUTINIU MASTU PRIPAŽINTOS GINKLŲ IR ŠAUDMENŲ VALDYMO PATVIRTINIMO SISTEMOS (AAMVS) KŪRIMO SIEKIANT UŽKIRSTI KELIĄ NETEISĖTAM PLATINIMUI

1. **Bendra informacija**

Ginklų kontrolės bendruomenėje vis labiau sutariama dėl to, kad esminis vaidmuo stiprinant eksporto kontrolės priemones, kuriomis užkertamas kelias nukreipimui, tenka veiksmingam atsargų valdymui. Septintajai Sutarties dėl prekybos ginklais (SPG) šalių konferencijai (ŠK 7) parengtame darbiniame dokumente ŠK 7 pirmininkaujanti šalis paragino konferencijos šalis *apsvarstyti visus atsargų valdymo aspektus prieš suteikiant eksporto leidimą ir saugų bei patikimą sandėliavimą po pristatymo*. Be to, ji paragino ne tik dalytis informacija apie neteisėtą veiklą (SPG 11 straipsnio 5 dalis ir 15 straipsnio 4 dalis), bet ir skatino *importuojančias ir eksportuojančias valstybes prieš eksportą susitarti dėl specialių sąlygų ir garantijų, susijusių su sandėliavimo įrenginiais, prekių ženklinimu ar galutinių naudotojų kontrole*. Galiausiai, kaip vieną iš būdų laikytis 13 straipsnio 2 dalies, ŠK 7 pirmininkaujanti valstybė narė pasiūlė, kad Sutarties Šalys galėtų pranešti apie priemones, kurių imtasi siekiant sustiprinti fizinį saugumą ir atsargų valdymą (FSAV), kaip nuorodą į veiksmus, kurių imtasi siekiant užkirsti kelią nukreipimui ir su juo kovoti ([1]).

Vis dar iškyla sunkumų pateikiant garantijų dėl trečiosios šalies atsargų valdymo praktikos, kaip aprašyta ŠK 7 darbiniame dokumente. Ši sritis yra techninė ir informacija traktuojama kaip itin slapta. Dėl to dalijimasis informacija yra sudėtingas. Daugelyje sektorių (privačiajame ir viešajame) atitikties vertinimai naudojami siekiant pateikti garantijų dėl produktų ir paslaugų veiksmingumo, saugos ir saugumo. Atitikties vertinimuose pateikiami tarptautiniu mastu pripažinti metodai, skirti nustatyti, ar gaminys ar paslauga atitinka priimtinas normas ir standartus. Esama įvairių tarptautinių atsargų valdymo ir saugumo standartų, gairių ir gerosios praktikos pavyzdžių, tačiau šiuo metu nėra tarptautiniu mastu pripažintos metodikos, pagal kurią būtų galima pateikti garantijų dėl trečiosios šalies ar galutinio naudotojo pajėgumų užkirsti kelią ginklų ir šaudmenų atsargų nukreipimui (SPG 11 straipsnio 1 dalis).

Šiomis aplinkybėmis nuo 2020 m. Europos Sąjunga (ES) nagrinėja galimybę sukurti tarptautiniu mastu pripažintą sistemą, pagal kurią būtų galima patvirtinti ginklų ir šaudmenų politiką ir praktiką valstybės ir galutinio naudotojo lygmenimis. Priimdama Tarybos sprendimą (BUSP) 2020/979, iš dalies pakeistą Tarybos sprendimu (BUSP) 2021/2075, ES pavedė Ženevos tarptautinio humanitarinio išminavimo centro (ŽTHIC) šaudmenų valdymo patariamajai grupei (AMAT) įgyvendinti projektą „Tarptautiniu mastu pripažintos ginklų ir šaudmenų valdymo patvirtinimo sistemos (AAMVS) kūrimas siekiant užkirsti kelią neteisėtam platinimui ir atsitiktiniams sprogimams“. Tai buvo daugiametis procesas, suskirstytas į konkrečius etapus su specialiais tikslais ir rezultatais.

Per pirmąjį etapą (BUSP 2020/979) buvo siekiama išnagrinėti galimybę sukurti tarptautiniu mastu pripažintą šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) ir šaudmenų valdymo praktikos patvirtinimo sistemą. Sistemos įgyvendinamumas buvo vertinamas pagal septynias kategorijas: techninis, politinis, teisinis, ekonominis, karinio saugumo, bendruomenių saugos ir saugumo, taip pat savalaikiškumo atžvilgiu. Atlikus tyrimą nustatyta, kad, nors nėra nustatytų grėsmių, trukdančių plėtoti tokią sistemą, suinteresuotųjų subjektų politinis noras dalyvauti tokioje sistemoje galiausiai priklausytų nuo galutinės sistemos sąrangos. Todėl suinteresuotieji subjektai negalėjo įsipareigoti, kol neatsakyta į klausimus apie galutinę sistemos sąrangą.

Per antrąjį etapą (BUSP 2021/2075) buvo siekiama parengti vertinimo priemonę, kuri būtų sistemos pagrindas, ir nustatyti tinkamus AAMVS pasirinkimus. Buvo sukurta įsivertinimo priemonė ir išnagrinėti galimi patvirtinimo sistemos pasirinkimai. Projektas buvo užbaigtas rekomendacija dėl požiūrio į operatyvinės AAMVS kūrimą.

Kas yra AAMVS?

Informacija apie bendrą ginklų ir šaudmenų valdymo praktiką yra svarbi daugeliui vidaus ir užsienio suinteresuotųjų subjektų. Pavyzdžiui, eksporto kontrolės institucijos galėtų sustiprinti savo vertinimus dėl nukreipimo rizikos, atliekamus prieš išduodant eksporto licenciją, pagerindamos sandėliavimo po pristatymo etapo analizę o tarptautinis bendradarbiavimas ir pagalbos teikimas gali geriau atliepti poreikius remiantis dabartinių pajėgumų analize.

([1]) ŠK 7 pirmininko darbo dokumento projektas. Daugiau pastangų siekiant panaikinti neteisėtą prekybą šaulių ir lengvaisiais ginklais ir užtikrinti veiksmingą atsargų valdymą.

AAMVS paskirtis – palengvinti keitimąsi informacija apie galutinių naudotojų gebėjimą užtikrinti atsargų saugą ir saugumą. Tai daroma vertinant galutinių naudotojų valdymo sistemos struktūros pajėgumus pagal tarptautiniu mastu pripažintą geriausią praktiką, nustatytą tarptautinėse techninėse šaudmenų gairėse (IATG) ir modulinio šaulių ginklų kontrolės įgyvendinimo kompendiume (MOSAIC).

AAMVS pagrindas yra priemonės, parengtos įgyvendinant Tarybos sprendimą (BUSP) 2021/2075. Standartizuotas įsivertinimas, vienas iš pagrindinių rezultatų, kuriuos davė BUSP 2021/2075 įgyvendinimas, yra metodika, pagal kurią analizuojamas valdymo sistemos sudėtingumas, apibrėžtas IATG 01:35 dokumente nurodytose pajėgumų užtikrinimo konfigūracijose. Šis įsivertinimas derinamas su dokumentu, skirtu vadovautis aiškinant rezultatus. Ši priemonė pati savaime gali būti naudojama kaip dvišalio keitimosi informacija priemonė, pranešant apie bendrą ginkluotųjų pajėgų taikomos ginklų ir šaudmenų valdymo praktikos padėtį.

AAMVS tampa „sistema“, kai priemonė tampa dažniausiai naudojama visoje organizacijoje siekiant patenkinti bendrus poreikius. Organizacijos, kurias sudaro valstybės narės, turinčios bendrus eksporto kontrolės reikalavimus, importo taisykles, gebėjimų stiprinimo tikslus arba priemonių įgyvendinimo stebėsenos poreikius, yra pagrindinės kandidatės gauti naudos iš sistemos sukūrimo. Bet kuriuo atveju bendra platforma dar labiau palengvina keitimąsi informacija. Standartizuotas vertinimas galėtų būti naudojamas įvairių suinteresuotųjų subjektų poreikiams patenkinti. Įsivertinimas galėtų galioti kelerius metus, tokiu būdu jau patvirtinta analize būtų galima dalytis su patvirtintais suinteresuotaisiais subjektais. Tai galėtų sumažinti galutiniam naudotojui tenkančią ataskaitų teikimo naštą ir kartu padidinti eksporto kontrolės pareigūnų gebėjimą etape prieš leidimo suteikimą gauti informaciją apie sandėliavimo po pristatymo sąlygas, kurias turi potencialus importuojantis galutinis naudotojas.

Yra daug galimų pasirinkimų kuriant AAMVS sistemą. Tai sudaro galimybę organizacijai pritaikyti sistemą prie savo konkrečių poreikių. Tam tikroms organizacijoms patvirtinimo sistemos sukūrimas gali būti naudingas, kai pagal tokią sistemą įgaliotieji naudotojai galėtų dalytis bendra standartizuota analize. Kitoms organizacijoms gali kilti problemų dėl patvirtinimo, todėl jos gali pasirinkti mažiau specifines dalijimosi informacija galimybes. AAMVS sistemų kūrimo procese bus itin svarbu identifikuoti, kurios ypatybės yra priimtinos kiekvienai organizacijai.

Remiantis pirmiau nurodytais rezultatais ir išvadomis, projekto III etape daugiausia dėmesio bus skiriama tolesniam AAMVS plėtojimui. Bus laikomasi regioninio požiūrio į patvirtinimo sistemų kūrimą – daugiausia dėmesio bus skiriama esamų regioninių organizacinių struktūrų ir mechanizmų, skirtų dalijimuisi informacija, nustatymui ir rėmimui, taip pat specialiai pritaikytų metodikų ir priemonių, skirtų nacionalinių ginklų ir šaudmenų valdymo sistemų patvirtinimui, kūrimui (be kita ko, parengiant įsivertinimo priemonę ir atitinkamas vertinimo ir vertinimo rezultatų aiškinimo gaires).

2. **Techninis metodas**

Šiuo projektu bus siekiama esamose regioninėse organizacinėse struktūrose sukurti nepriklausomas ginklų ir šaudmenų valdymo patvirtinimo sistemas (AAMVS). Kiekviena sistema veiks nepriklausomai ir bus grindžiama priemonėmis ir metodinėmis gairėmis, parengtomis įgyvendinant Tarybos sprendimą (BUSP) 2021/2075. Priemonę sudaro standartizuota įsivertinimo metodika, pritaikyta prie regiono aplinkybių ir standartų, sutartas patvirtinimo arba vertinimo balais procesas, kurį taikant galima pasinaudoti regiono ekspertinėmis žiniomis, kad būtų galima analizuoti įsivertinimo rezultatus, dalijimosi informacija platforma, kad būtų lengviau perduoti tam tikrą informaciją įgaliotoms prašančioms institucijoms, ir nedidelė valdymo sistema sistemos tvarumui užtikrinti.

Įgyvendindama šį projektą, ES suprojektuotų, sukurtų, išbandytų ir įgyvendintų pirmąją regioninę AAMVS. ES AAMVS būtų platforma, kuria naudodamosi valstybės narės standartizuotu formatu dalytųsi informacija apie ginklų ir šaudmenų valdymo praktiką ir ja naudotųsi, remdamosi galutinių naudotojų trečiosiose šalyse atliktais įsivertinimais. ES aktyviai prisidėtų prie visų sistemos elementų kūrimo, pasitelkdama ekspertų tinklą iš ES ir iš ES valstybių narių, kuris konsultuotų dėl visų sąrangos sričių. ŽTHIC bus atsakingas už diskusijų su tinklu palengvinimą ir projekto įgyvendinimą.

ES AAMVS sustiprintų Ginklų neplatinimo ir eksporto darbo grupės Įprastinės ginkluotės eksporto (COARM) pogrupio, ES valstybių narių eksporto kontrolės institucijų ir Europos taikos priemonės (ETP) gebėjimą analizuoti nukreipimą ir atsitiktinio sprogimo riziką po pristatymo, susijusius su galutinio naudotojo ginklų ir šaudmenų valdymo sistemomis. Ši informacija padėtų atlikti jų nukreipimo rizikos vertinimus prieš išduodant leidimą dėl licencijos. AAMVS įsivertinimas taip pat galėtų padėti Ginklų neplatinimo ir eksporto darbo grupės Įprastinės ginkluotės eksporto (CONOP) pogrupiui ir

ES valstybių narių tarptautinės pagalbos ir gebėjimų stiprinimo procesams, nes juo būtų pateikiamas standartizuotas įvertinimas, kaip ginklų ir šaudmenų valdymo sistema atitinka tarptautinę gerąją patirtį. Tai padėtų nustatyti silpnąsias vietas ir poreikius ir gebėjimų stiprinimo pastangas būtų galima nukreipti ten, kur išteklių reikia labiausiai.

Šis projektas taip pat padės populiarinti AAMVS kituose paregioniuose ir informuoti apie standartizuoto požiūrio į ginklų ir šaudmenų valdymo praktikos vertinimą ir dalijimąsi ja sukūrimo naudą. Šio informuotumo didinimo tikslas – paskatinti kitas regionines organizacijas kurti pritaikytas AAMVS sistemas ir remti įsivertinimo priemonės taikymą. Šios pastangos bus grindžiamos informavimo pastangomis, dedamomis įgyvendinant Tarybos sprendimus (BUSP) 2020/979 ir (BUSP) 2021/2075. Jei per informuotumo didinimo procesą regioninė organizacija prašytų paramos kuriant AAMVS, pagal projektą būtų galima perskirstyti išteklius šioms pastangoms remti.

3. **Bendri tikslai**

Pagrindinis šio projekto tikslas – remti pastangas užtikrinti saugų ir patikimą ŠLG bei šaudmenų valdymą gerinant suinteresuotųjų subjektų, dirbančių eksporto kontrolės ir tarptautinio bendradarbiavimo bei pagalbos srityse, sprendimų priėmimo procesus.

Šis tikslas bus pasiektas didinant ŠLG ir šaudmenų valdymo praktikos, kurią taiko galutiniai naudotojai trečiojoje šalyje, skaidrumą. Geriau susipažinę su šia praktika, suinteresuotieji subjektai galės priimti geresnius sprendimus, susijusius su perdavimų leidimais ir gebėjimų stiprinimo iniciatyvomis.

Kad šis tikslas būtų įgyvendintas, projekte bus siekiama šių dviejų pagrindinių uždavinių:

1) sukurti veikiančią AAMVS sistemą;

2) skatinti regioninių organizacijų ir jų valstybių narių pastangas kurti savo AAMVS.

4. **Veiklos aprašymas**

1 tikslas. Sukurti veikiančią AAMVS sistemą

1 metai. Konsoliduoti AAMVS struktūrą

VEIKLA		REZULTATAI
Sukurti ES patariamąjį tinklą, susidedantį iš suinteresuotųjų subjektų, galinčių teikti ekspertų konsultacijas dėl esminių ir veiklos gairių ES politikos ir veiksmų klausimais. Šie patarėjai bus raginami prisidėti prie ES AAMVS rengimo etapo siekiant užtikrinti, kad sistema atitiktų ES tikslus. ŽTHIC projekto grupė bus atsakinga už jų rekomendacijų įgyvendinimą. Bus dedamos pastangos per metus surengti kelis fizinius susitikimus. Patariamojo tinklo tikslas – užtikrinti, kad ES suinteresuotieji subjektai imtųsi vadovaujamo vaidmens kuriant sistemą, kuri atitinka jų poreikius ir darbo procesus. Patarėjai prisidės apibrėžiant šias sistemos ypatybes: — AAMVS operacijų ir sistemos aptarnavimo ir techninės priežiūros politikos projekto rengimas, — įsivertinimo priemonių dėl tinkamumo ir tinkamumo poreikiams peržiūra, — tinkamų subjektų, kurie atliktų AAMVS įgyvendinimo patvirtinimą ir priežiūrą, nustatymas, — nustatymas, kokio tipo dalijimasis informacija turi būti leidžiamas elektroninėje platformoje ir dvišaliu pagrindu.		ES priemonių, pritaikytų pagal ES kriterijus ir patvirtintų ES, įgyvendinimas. ES AAMVS pagrindų dokumento kartu su vystymosi strategija parengimas.

Įsivertinimo ir patvirtinimo analizės patvirtinimas. Bendros įsivertinimo priemonės, parengtos Tarybos sprendimo (BUSP) 2021/2075 įgyvendinimo metu, turi būti peržiūrėtos, pritaikytos ir patvirtintos ES techninių ekspertų, siekiant užtikrinti, kad jos atitiktų ES suinteresuotųjų subjektų reikalavimus. Teminių ekspertų patvirtintų įsivertinimo priemonių (ginklų ir šaudmenų valdymo ir eksporto kontrolės) techninio patvirtinimo atlikimas. Interneto svetainės dizaino reikalavimų siekiant kurti dalijimosi informacija platformą įvertinimas. Remiantis ES patarėjų rekomendacijomis, nuo įvertinimo priklausys programavimo reikalavimai, kad būtų sukurta pageidaujama interneto platforma.		Pastabų ir korespondencijos, gautų iš komunikacijos su ES patariamuoju tinklu, integravimas. Interneto platformos vystymo plano, apimančio projektavimą, kūrimą, bandymą ir užbaigimą, sudarymas.

2 metai. Priemonių ir sistemos testavimas

VEIKLA		REZULTATAI
Įsivertinimo priemonių testavimas trečiosiose valstybėse. Testai apims tris aspektus: — remti trečiąsias valstybes ir visus subjektus (tarpininkus ir t. t.), dalyvaujančius veikloje, kuria siekiama atlikti patenkinamą įsivertinimą, — įvertinti įgyvendinimo sunkumus, su kuriais susiduria visi susiję subjektai, visapusiškai atlikdami įvertinimą, ir jiems susirūpinimą keliančius klausimus dėl dalijimosi informacija, — parengti vertinimo ataskaitą, kurioje būtų akcentuojami sunkumai ir įgyta patirtis.		Įsivertinimo tyrimo vertinimo ataskaita.
Sukurti, išbandyti ir patvirtinti internetinę platformą pagal ES konsultacinio tinklo nustatytas specifikacijas.		Atskira mokymo medžiaga įsivertinimui ir patvirtinimui atlikti.
Parengti mokomąją medžiagą ir veiklos procedūras, kuriomis būtų remiamos pastangos užbaigti įsivertinimą, standartizuoti patvirtinimo procesą ir valdyti sistemos priežiūros mechanizmą.		Parengta politika ir veiklos procedūros, skirtos patvirtinimui atlikti ir sistemos priežiūros mechanizmui.
Parengti politikos dokumentus dėl AAMVS veikimo ir priežiūros.		Dalijimosi AAMVS informacija internetinė platforma.
Teikti ES konsultaciniam tinklui naujausią informaciją apie įgyvendinimo padėtį ir aptarti kylančius sunkumus bei klausimus.		Pastabos ES patarėjams.

2 tikslas. Skatinti kitas organizacijas kurti savo regioninę AAMVS.

1 metai. Pristatyti AAMVS dviem regioninėms organizacijoms; toliau nagrinėti sąsajas su tarptautiniais instrumentais

VEIKLA	REZULTATAI
Vykdyti informavimo veiklą, apimančią dvi regionines organizacijas ir jų valstybes nares, siekiant propaguoti regioninę AAMVS koncepciją. Vykdant šią veiklą, bus surengti ne daugiau kaip trys vizitai į regioną. Pirmasis susitikimas su regionine organizacija bus skirtas skatinti regioninės AAMVS kūrimą ir, jei pageidautina, pradėti planuoti tolesnius veiksmus. Antrame susitikime dalyvautų visos ES valstybės narės ir jis būtų skirtas supažindinimui su sistema ir jos privalumais. Tikimasi, kad tolesniuose susitikimuose bus toliau skatinamas ir planuojamas regioninės AAMVS kūrimas.	Regioninės organizacijos ir jų valstybės narės supažindintos su AAMVS ir nauda, kurią gautų sukūrusios savąją.
Dalyvauti regioninių ir tarptautinių ginklų kontrolės priemonių susitikimuose. Tai galėtų apimti gretutinių renginių ar kitų renginių, skirtų AAMVS ir ES AAMVS plėtojimui skatinti, organizavimą.	

2 ir 3 metai. Pristatyti AAMVS dviem regioninėms organizacijoms per metus, toliau propaguoti tarptautiniu lygmeniu

Pastaba: 2 ir 3 metų projekto plane yra vienas skirtumas, kuris priklauso nuo praėjusių metų pastangų propaguoti AAMVS regione rezultatų. Pirminis planas – per metus įvykdyti du regioninius informavimo veiksmus pagal formatą, nustatytą 1 metams. Vis dėlto, jei regioninė organizacija patvirtina, kad pageidauja įgyvendinti AAMVS, AMAT prašys ES leidimo dalį išteklių nukreipti AAMVS kūrimui regione, kuriame prašoma sistemos. Dėl to sumažėtų per metus įsitraukiančių regioninių organizacijų skaičius, bet galbūt padidėtų valstybių, kurios naudojasi AAMVS sistema ir gauna iš jos naudos, skaičius.

5. **Techninio įgyvendinimo agentūra**

Ženevos tarptautinio humanitarinio išminavimo centras (ŽTHIC) per savo specializuotą agentūrą AMAT vadovaus projekto įgyvendinimui. Konkrečiai AMAT vadovaus visos šio projekto veiklos valdymui ir įgyvendinimui ir toliau bus atsakinga už biudžetą ir ataskaitų teikimą. AMAT grupė taip pat buvo atsakinga už veiksmų pagal Tarybos sprendimus ((BUSP) 2020/979 ir (BUSP) 2021/2075) valdymą ir įgyvendinimą.

AMAT ketina pasitelkti ekspertus konsultantus, kad jie padėtų įgyvendinant įvairius projekto aspektus. Visų pirma bus įdarbinti interneto svetainių kūrimo, atitikties vertinimo ir ŠLG valdymo sričių ekspertai, kad padėtų įgyvendinant įvairius projekto aspektus. Šie konsultantai bus atrenkami laikantis patvirtintos įdarbinimo procedūros.

6. **Aktualumas**

Šis projektas, įskaitant jo tikslus, veiklą ir rezultatus, dera su įvairiomis Europos Sąjungos strategijomis ir politiniais susitarimais.

2018 m. ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais bei jų šaudmenimis strategija (ŠLG strategija)

2018 m. ŠLG strategijos tikslas – „užtikrinti integruotų, kolektyvinių ir koordinuojamų Europos veiksmų kryptingumą siekiant užkirsti kelią [...] neteisėtai įsigyti ŠLG ir jų šaudmenų, taip pat pažaboti jų neteisėtą įsigijimą ir skatinti atskaitomybę bei atsakomybę teisėtos prekybos ginklais atžvilgiu“ ([2]). 2018 m. ŠLG strategijoje numatyti konkretūs atsargų valdymo veiksmai, o ES įpareigojama toliau remti bendradarbiavimą ir pagalbą įgyvendinant JT veiksmų programą (VP), įskaitant atsargų valdymą; propaguoti ir įgyvendinti standartus ir gerąją praktiką tvarkant šaulių ginklus (tarptautinius šaulių ginklų kontrolės standartus (ISACS) [dabar MOSAIC]) ir šaudmenis (tarptautines technines gaires dėl šaudmenų (IATG)).

ES AAMVS prisidėtų prie ES pastangų įgyvendinant 2018 m. ŠLG strategiją:

— nukreipimo prevencija ir atskaitomybės skatinimas teisėtos prekybos ŠLG srityje yra nustatytas AAMVS tikslas. ES AAMVS gali padėti atlikti nukreipimo rizikos vertinimus, kurie atliekami prieš išduodant eksporto licencijų leidimus.

— ES AAMVS gali būti remiamas bendradarbiavimas ir pagalbos teikimas atsargų valdymo srityje, nustatant valdymo sistemos trūkumus; ji gali veikti kaip stebėsenos priemonė, padedanti stebėti pokyčius ar patobulinimus praktikoje.

— Taikant įsivertinimo metodiką, skatinamas MOSAIC ir IATG kaip standartų, pagal kuriuos vertinamas atitikties vertinimas, įgyvendinimas.

2020–2025 m. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planas

2020–2025 m. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų plane, kuriuo siekiama kovoti su neteisėta prekyba ES ir Pietryčių Europos šalyse partnerėse (Vakarų Balkanuose, Moldovoje ir Ukrainoje), pripažįstama, kad reikia didinti atsargų saugumą Pietryčių Europoje ir remiamas Vakarų Balkanų regionas ([3]). Veiksmų gairėse taip pat numatyta didinti atsargų valdymo saugumą, tobulinti taisykles ir stebėti, kaip laikomasi reikalavimų ([4]). Be to, pagal 4.2 veiksmą reikalaujama skatinti geresnį atsargų valdymą Sahelio regione.

Nors ES AAMVS nėra orientuota į regionus, ji gali padėti nustatant galutinio naudotojo atsargų valdymo praktikos struktūrinius trūkumus. Įsivertinimo metodika ypač tinka saugumo nuostatų trūkumams nustatyti.

2008 m. ES bendroji pozicija dėl ginklų eksporto (ES bendroji pozicija) ir Tarybos bendrosios pozicijos savanoriško naudojimosi vadovas ([5])

ES bendrojoje pozicijoje yra aštuoni kriterijai, kuriais apibūdinamos keturios rizikų grupės, kuriomis valstybės narės turi remtis atsisakydamos išduoti eksporto licenciją, ir keturios veiksnių grupės, į kurias valstybės turi „atsižvelgti“ vertindamos eksporto licencijos paraišką. 7 kriterijus yra „pavojus, kad karinės technologijos arba įranga perkančiojoje šalyje bus naudojamos ne pagal paskirtį ar pakartotinai eksportuotos nepageidautinomis sąlygomis“ kaip veiksnys, į kurį eksportuotojas turėtų atsižvelgti. Bendrojoje pozicijoje papildomai nurodoma, kad eksportuotojas, vertindamas nukreipimo riziką, turėtų atsižvelgti į „šalies gavėjos sugebėjimą veiksmingai kontroliuoti eksportą“.

ES bendrosios pozicijos naudojimosi vadove, kuriame pateikiami papildomi, tačiau neprivalomi nurodymai, kaip įgyvendinti šio dokumento nuostatas, eksportuotojai raginami apsvarstyti, ar šalyje gavėjoje *a*) „atsargų valdymas ir saugumas atitinka reikiamą standartą“ (įskaitant MOSAIC ir IATG) ir *b*) ar yra „žinomų atvejų, kai buvo problemų, susijusių su atsargų dingimu“ ([6]).

([2]) Europos Sąjungos Taryba, Tarybos išvados dėl ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijos priėmimo, Briuselis, 2018 m. lapkričio 19 d., https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13581-2018-INIT/lt/pdf.

([3]) Europos Komisija, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui: 2020–2025 m. ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais veiksmų planas (30 išnaša).

([4]) Žr. Veiksmų gairių dėl šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) neteisėto laikymo, netinkamo naudojimo ir neteisėtos prekybos jais Vakarų Balkanuose klausimų tvaraus sprendimo iki 2024 m. 7 tikslą, Londonas, 2018 m. liepos 10 d., https://www.seesac.org/f/docs/publications-salw-control-roadmap/Regional-Roadmap-for-a-sustainable-solution-to-the.pdf.

([5]) 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos bendroji pozicija 2008/944/BUSP, nustatanti bendrąsias taisykles, reglamentuojančias karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę (7 išnaša)

([6]) Europos Sąjungos Taryba, Tarybos bendrosios pozicijos 2008/944/BUSP (su pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimu (BUSP) 2019/1560) naudojimosi vadovas, p. 129.

Naudojimosi vadove nurodoma veiksmingo saugumo ir atsargų valdymo svarba susijusi ne tik su 7 kriterijaus įgyvendinimu ir nukreipimo rizikos vertinimu, bet ir susijusi su ES bendrosios pozicijos 1 ir 2 kriterijų, kurie apima atitinkamai tarptautinių įsipareigojimų laikymąsi ir pagarbą žmogaus teisėms bei tarptautinei humanitarinei teisei, taikymu. Visų pirma vadove kalbama apie JT VP numatytų standartų laikymąsi, įskaitant standartus, taikomus atsargų valdymui, kurie yra svarbūs vertinant, kaip gavėjai laikosi įsipareigojimų pagal 1 kriterijų ([7]). Be to, vadove nurodomas „tinkamų procedūrų“ dėl atsargų, įskaitant perteklinius ginklus ir šaudmenis, valdymo ir saugumo buvimas ir „atsargų vagysčių ir nepaaiškinamo atsargų dingimo“ galutinio naudotojo šalyje problemos egzistavimas, kaip elementai, kuriuos reikėtų apsvarstyti vertinant, ar esama rizikos, kad eksportuojami ginklai gali būti panaudoti pažeidžiant žmogaus teises ar tarptautinę humanitarinę teisę pagal 2 kriterijų ([8]).

ES bendrojoje pozicijoje ir Naudojimosi vadove taip pat pateikiamos atitinkamos gairės dėl keitimosi informacija, o tai yra AAMVS svarbus elementas. ES bendrosios pozicijos 4 straipsnyje reikalaujama, kad valstybės narės keistųsi informacija apie atsisakymus išduoti licencijas ir konsultuotųsi svarstydamos patvirtinti licenciją, kurią „iš esmės tapačiam sandoriui“ atsisakė išduoti kita valstybė narė. Šią nuostatą dar labiau sustiprina ES bendrosios pozicijos 7 straipsnis, kuriame reikalaujama, kad valstybės narės „stiprin[tų] bendradarbiavimą ir skatin[tų] konvergenciją“ įrangos eksporto srityje vykdydamos „keitimąsi atitinkama informacija“ ne tik apie atsisakymus išduoti licenciją, bet ir apie ginklų eksporto politiką. Naudojimosi vadove valstybės narės raginamos dalytis informacija Ginklų neplatinimo ir eksporto darbo grupėje (COARM), taip pat per „COARM internetinę sistemą arba, jei manoma, kad tikslinga taikyti slaptumo žymą „RESTRICTED“, teikdamos COREU pranešimus“. Keitimasis informacija taip pat turėtų apimti informaciją, kurie gali būti naudinga kitoms valstybėms narėms siekiant užkirsti kelią nukreipimo rizikai ([9]).

ES bendrojoje pozicijoje pateikiamos aiškios nustatytos politikos ir AAMVS sąsajos. Sąsaja nustatyta Tarybos sprendimu (BUSP) 2020/979, o ES AAMVS buvo specialiai sukurta tam, kad kaip techninė priemonė, galinti pateikti galimos importuojančios valstybės įgyvendinamų saugos ir saugumo priemonių analizę, padėtų eksporto kontrolės institucijoms taikyti ES bendrosios pozicijos 7 kriterijų. Naudojama metodika atitinka Naudojimosi vadove pateiktas standartų vertinimo pagal esamą tarptautiniu mastu pripažintą gerąją patirtį gaires. Bendrosios pozicijos 4 straipsnyje taip pat nustatytas ES AAMVS dalijimosi informacija komponento politinis pagrindimas.

2021 m. sausio 15 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2021/38, kuriuo nustatomas bendras požiūris į galutinių naudotojų pažymėjimų elementus šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų eksporto kontekste

Tarybos sprendimas 2021/38/BUSP nustato bendrą požiūrį į galutinių naudotojų pažymėjimų elementus šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų eksporto kontekste ([10]). Sprendime yra du „pasirinktiniai elementai“, tiesiogiai susiję su AAMVS, kuriuos valstybės gali apsvarstyti: c) leisti eksportuojančios valstybės narės atstovams atlikti eksportuojamų prekių patikrinimą vietoje po siuntimo; d) pateikti garantijas, kuriomis įrodomi galutinio naudotojo gebėjimai saugos ir saugumo atžvilgiu tinkamai valdyti ginklus ir šaudmenis, įskaitant gebėjimą užtikrinti sauga ir saugumu grindžiamą atsargų kaupimo vietų, kuriose prekės bus saugomos, valdymą.

Į AAMVS gali būti įtraukta tikrinimo po pristatymo metodika, skirta padėti vietoje tikrinti per įsivertinimą pateiktus teiginius. Tai suteiktų dar aukštesnio lygio garantiją.

([7]) Europos Sąjungos Taryba, Tarybos bendrosios pozicijos 2008/944/BUSP (su pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimu (BUSP) 2019/1560) naudojimosi vadovas, p. 24.

([8]) Europos Sąjungos Taryba, Tarybos bendrosios pozicijos 2008/944/BUSP (su pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimu (BUSP) 2019/1560) naudojimosi vadovas, p. 58.

([9]) Europos Sąjungos Taryba, Tarybos bendrosios pozicijos 2008/944/BUSP (su pakeitimais, padarytais Tarybos sprendimu (BUSP) 2019/1560) naudojimosi vadovas, p. 159.

([10]) 2021 m. sausio 15 d. Tarybos sprendimas (BUSP), kuriuo nustatomas bendras požiūris į galutinių naudotojų pažymėjimų elementus šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų eksporto kontekste, *Europos Sąjungos oficialusis leidinys* L 14, 2021 m. sausio 18 d., p. 4, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0038&from=LT.

7. **Komunikacija ir matomumo didinimo strategija**

Remdamasi Europos Komisijos paskelbtais 2018 m. Komunikacijos apie ES išorės veiksmus ir jų matomumo užtikrinimo reikalavimais, AMAT turės imtis visų tinkamų priemonių viešinti, kad šį projektą finansuoja ES. Be to, Europos Sąjungos parama bus nurodoma kvietimuose ir kituose dokumentuose, kurie bus platinami įvairių renginių dalyviams. AMAT užtikrins, kad ES, kai įmanoma, būtų atstovaujama renginiuose, remiamuose pagal šį sprendimą.

Konkrečiai ES bus pripažįstama projekto vadove visuose regioniniuose ir tarptautiniuose renginiuose, kuriuose pristatoma AAMVS. ES AAMVS galėtų būti puiki motyvacija kitoms regioninėms organizacijoms, todėl AMAT skatins ir rems ES pastangas propaguoti šią priemonę įvairiose ginklų kontrolės sistemose. ES atstovų bus paprašyta pateikti pastabų, o ES logotipas bus atvaizduotas pristatymuose ir reklaminiuose pranešimuose.